यथोत्साहं दद्यादस्याम् ॥१३॥ अस्यामाकृतौ यद्यद्धिरण्यधान्यवस्त्रादि दातुं शक्यते तद्धर्यवे दद्यात् तस्यैव संनिधानात्। ततः पशुपुरोडाशभागप्राशनं ब्रह्मयज्ञमानयोः अतिप्रणीतसंनिधाविव पशुपुरोडाशाङ्गत्वेन ब्राह्मणतर्पणप्रैषः पशोर्विस्रुक्रमान्तत्वात् ब्राह्मणतर्पणम् नमः कृतायेत्यनेनौत्तरवेदिकाहवनीये समिदाधानम् आकृतिहोमो वा उपस्थानं चेति। बर्हिर्होमान्ते शूलावभृथकरणपक्षे तु समिदाधानान्ते प्रणीताविमोकादि व्रतविसर्गान्तम् ततो वैष्णव्याकृतिः ततो भागप्राशनादीति · येषां मते प्रासङ्गिकः पशुपुरोडाशः तेषां मते भागप्राशनादि कर्मापवर्गान्तं पशुपुरोडाशेडामार्जनान्ते भागपरिहारानन्तरमेव कणानपास्य भागावेक्षणं च कृत्वा कर्तव्यम् नेदानीम् · व्रतविसर्गान्त एवायं पशुर्भवति ऐन्द्राग्नाग्न्यनेकदेवतस्य तु भागाभावः।

अग्निं प्रणीय सदोहविर्धानाग्नीध्रहोतृधिष्ण्यान्यथोक्तं गृहीत्वाज्यान्याग्नीध्रप्रणयनमग्नीषोमीयदर्शनात् ॥१४॥ अत्र निवृत्तेऽग्निप्रणयनानन्तरं सदोऽक्तं कृत्वा यादृशान्येतानि येन प्रकारेण कर्तव्यत्वेनोक्तानि तेनैव प्रकारेण कृत्वा तत आज्यानि गृहीत्वा आग्नीध्रे अग्नेः प्रणयनं कर्तव्यम् · कुतः अग्नीऽनात् यतोऽग्नीषोमीयऽएतानि दृश्यन्ते · तथा हि अग्नीषोमीये हविर्धाने सामिधेन्यनुवचनम् आग्नीध्रे प्रत्याश्रावणम् सदसि वषट्कारः होतृधिष्ण्यऽउपयट्होमः आग्नीध्रीयाडुपयट्होमार्थमङ्गाराणामाहरणमिति · अतोऽग्नीषोमीयऽएतेषां दर्शनात् अत्राप्येतानि कर्तव्यानि अस्याग्नीषोमीयविकारत्वादिति पूर्वपक्षः। सिद्धान्तमाह ·

न सोमार्थत्वात् ॥१५॥ अत्र सदोहविर्धानादिकं न भवति · कुतः सोऽत्वादेतेषाम् यतः सदआदीनि सोमार्थानि सोमं प्रकृत्य यत एतानि श्रूयन्ते उदरमेवास्य सद इत्येवमादि (३.६.१.१)। ननु यदि एतानि सोमार्थानि तदा कथमेषामग्नीषोमीयदर्शनमित्याशङ्क्याह ·

प्रसङ्गाद्दर्शनम् ॥१६॥ प्रासङ्गिकमित्यर्थः · अन्यार्थमनुष्ठितस्यान्येनोपजीवनं प्रसङ्गः · सोमार्थमेव निष्पादितान्येतानि प्रसङ्गादग्नीषोमीयेणोपभुक्तानि न त्वेतेषामग्नीषोमीयस्यात्योऽपि स्वत्वसम्बन्धो येन विकारेषु प्रवृत्तिरपि शङ्क्येत · तस्मान्नैवात्रैतानि भवन्तीति।